

szerkesztve. Kedvezőleg szól e munka mellett még az is, hogy az ábrák külön magyarázatát és a méhészeti irodalmat tartalmazza; — gyakorlatiasságát pedig nem kevésbé emeli az, hogy benne a méhészeti teendők még az egyes hónapokra is külön vannak összeállítva.“

„Az egészből kitetszik, hogy szerző a tudományos méhészet legújabb színvonalán áll s különösen Huber, Berlepsch és Dzierzon után világos, folyékony és egyszerű irálylyal előadja mind azt, a mit az okszerű méhésznek átalán véve tudnia kell.“ P.

A M. TUD. AKADEMIÁBÓL.

A III-ik (mathem. és természettudományi) osztály 1871. június 17-én tartott üléséből.

A nyári ülészak utolsó összejövételét tartá a tud. Akademia június 19-én. Az ülésre ez alkalommal öt értekezés volt bejelentve, s az előadók sorát Dr. B. Eötvös Loránd, egyetemi magántanár (mint vendég) nyitotta meg, kivonatossan ismertetvén „a rezgési elméletből következő távhatás törvényéről“ című dolgozatát. — Értekezése két részre oszlik. — Az első részben a rezgési elmélet képletei akként átalánosítatnak, hogy azok az egymásra ható testek mozgási állapotát is számításba vegyék. Ez eddig nem történt, s a távhatás törvénye, mely azonos a photometriának alaptételével, csak azon esetben volt ismeretes, midőn a beható és a behatott test (így a fény esetében a fényforrás és az észlelő) nyugszanak. A törvény, mely itt e helyébe állítatik, annyiban átalánosabb, hogy a testek mozgásának esetére is alkalmazható. — Ezen átalánosított törvény a dolgozat második részében összehasonlítatik a vonzási elméletnek megfelelő tételeivel, s ez összehasonlítás eredményeül kitünik, hogy ugyanazon analógia, mely a Newton-féle törvény és a photometriának eddig ismert tétele közt kimutatva volt, fennáll az átalánosított rezgési hatás törvénye és e megfelelő vonzástani tételek kö-

zött is. — Ennek folytán a vonzástan és rezgési elmélet közötti összefüggés okszerűsége valószínűsége nyer, s a feladat: „e két külvált elméletet közös alapokra visszavezetni,“ megoldhatónak látszik.

2) Jurányi Lajos, I. tag, „az *Oedogonium diplandrum* (Jur.) termékenyített petesejtjéről“ olvasott értekezést, mely egy régebbi előadásával van összefüggésben. Felolvasása közben a petesejt mozgásának és oszlásának egyes mozzanatait színes rajzokon bővebben is megmagyarázván, kimutatta: 1-ör azt, hogy az *Oedogonium* termékenyített petesejtjének továbbfejlődése átalában a *Bulbochaete* szabányát követi, de nem minden mozzanatában; — 2-or, hogy a tartalomnak a petesejt belsőjében 4 vagy több részre való oszlása nem szabányos, hanem rendellenes tünet; szintígy rendellenesség, ha a petesejtnak így feldarabolt tartalma vagy egész tömege a petesejtben maradván, úgy indul csírázásnak; — 3-or, kitünt, hogy a petesejt tartalmából származó rajzók, mozgásuk megszűntével az ivartalan rajzók módjára közvetlenül csíráznak s így a *Bulbochaete* rajzóinak magatartását követik. Ebből önként következik, hogy a Cleve-nek azon észlelete, —

mely szerint a petesejtből keletkező rajzók, mindenike tartalmának egész tömegéből egy-egy új, másodlagos rajzót képez — szintén nem szabánys, hanem rendellenes fejlődési tünetnek tekintendő. E fejlődési tünetet Jurányi úr annál inkább hajlandó szabánytalanságnak tekinteni, mivel az ivartalan rajzók hasonló rendellenességét már Pringsheim is észlelte, két esetben pedig előadó is látta. — Előadónak eddig csak az *Oedogonium diplandrum*-nál sikerült ugyan az *Oedogonium* és a *Bulbochaete* petesejtjeinek fejlődése közt létező összhangzást kimutatni, de az *Oedogonium*-fajok alkatának nagy egyformaságát tekintve — azt hiszi, nem él vissza jogával, ha — a jelen észleletekből nyert eredményeket valamennyi e nemhez tartozó fajokra érvényeseknek tekinti.

3) Szabó József, r. tag, előadást tartott „*egy általa megállapított új módról, mely szerint a földpátokat a kristályos kőzetek meghatározza.*” Tekintve, hogy a kristályos kőzetek legtöbbje tartalmaz földpátot s így ezen ásvány meghatározására léptenyomon szükség van, e körülmény ezen eljárási módot igen fontossá teszi. Azon módszerek, melyek a nagyobb földpát kristályok meghatározására alkalmaztatnak, úgy mint a kristallographiai és vegyelemzési meghatározások, a kőzetek parányi földpátjainak meghatározására nem alkalmasak. Előadó, különösen a trachytok tanulmányozása közben, élénken érezvén e hiányt, sok kísérlet után megállapodott egy módban, melyet kielégítőnek talál e kérdés megoldására. — E meghatározásoknál, az észlelhető keménység és hasadáson kívül, a következő három tanúlmányt teszi.

a) Górcső alatt, finom csiszolatokban közönséges és polarizált világosságban vizsgálja a kőzetet.

b) Láng-kísérleteket visz véghez, melyek alatt kitűnik a láng festésének

foka nátrium és kálium által, ha jelen vannak és azon fokban, melyben valóban léteznek; kitűnik továbbá az olvadási fok és az olvadék minősége.

c) Nedves úton a földpátokat sósavban 24 óráig kezeli, és itt nem csupán a feloldási képességet, hanem a felolvasztott elemeket is vizsgálja, részint lángfestés, részint kicsapás által.

Ily módon dolgozta ki a leucit, orthoklas, nephelin, albit, oligoklas, labradorit és anorthit meghatározását. Ez ásványok t. i. a kőzetek egyik legnyúlósabb elegységét képezik és egymástól külsőleg s a könnyebben kipuhatolható tulajdonságaik által alig térnek el. Ezen módszer alkalmazását átvitte a régebbi kristályos kőzetekre és az újabbak közt a trachytokra s azon meggyőződésre jutott, hogy ezen módszer segítségével kivihető lesz ezen kőzeteknek alaposabb beosztása és a fajoknak biztosabb meghatározása, s ennek folytán, úgy véli, hogy az hivatva van a kőzettanuk fontos szolgálatot tenni.

4) Than Károly, r. tag, „*Az egyetemi vegytani intézetről*” olvasott ismertetést, melyben nem csak a pesti, hanem a külföldi vegytani intézetekről is számos közérdekű és általános nézetet mondott el. A jövő füzetben bő kivonatban fogjuk közölni.

5) Szily Kálmán, l. tag, Dr. Murmann Ágost, prágai csillag-dai segéd három értekezését nyújtja be. — Megemlíti, hogy Murmann úr előbb a bécsi csillagdn működött mint assistens, s ott 8 éven át a legkülönbözőbb csillagászati észleletekkel foglalkozott és a mellett mint észlelő és számító részt vett a közép-európai fokmérés munkáiban is. Mind ezen dolgozatai a bécsi csillagda „Évkönyveiben” láttak napvilágot; de ezen kívül több külföldi folyóiratban számos kisebb-nagyobb közlemény jelent meg tőle. A hazától távol azonban a magyar tud. Akademiáról sem feledkezett meg. Az Akad. Értes. III.

kötetében egy terjedelmesebb értekezése közöltetett az elméleti csillagtan köréből. A most beküldött 3 értekezés elseje az „*Európa*“ bolygóra vonatkozik, mely 1858-ban Goldschmidt által fedezett fel. Ezen idő alatt a bolygó már kétszer befejezte a nap körüli keringését s ez alatt 10-szer állt szemben a nappal. Az értekezésben a pálya-elemek rendszere úgy állítatik elő, a hogy az mind a tíz szembenállásnak tökéletesen megfelel. — A második értekezés (egy ízben már be volt nyújtva) a „*Freia*“ bolygóról szól; ebben a lezármaztatások újra átdolgozva, most már akképp adatnak elő, hogy a számítási eljárást azok is megérthetik, kik e tárggyal kevesebbet foglalkoztak. — A harmadik értekezésben „*az*

1861-ik évi nagy üstökös pályája“ határozatlik meg. Ezen üstökös, mely 1861. július első napjaiban gyönyörködteté nézőit, főleg az által gerjeszt tudományos érdeket, hogy a temérdek észlelet, mely láthatóságának hosszú ideje alatt tétetett, igen becses adatot szolgáltat az üstökös észleleteknek észlelési szempontból való kutatására. Az ily kutatásokat igen megkönnyíti a pályaelemek ismerete; a jelen értekezés tárgyát ezen pályaelemek lezármaztatása képezi. — Az előadó utolsó megjegyzése szerint: mind a három értekezés arról tanúsodik, hogy Murmann úrnak a rendkívül fáradtságos perturbatio-számításokban nagy jártassága és roppant kitartása van.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

TYROLI-, CARRARAI- ÉS PÁROSZI SZOBOR-MÁRVÁNY. — Néhány év óta a Laas völgyében az Inwand tövében Slanders mellett egy márvány-bányát újra művelés alá vettek. A márvány csillámpalába van települve s tekintélyes sziklagerinczekben a Martell és a Laas völgyek közti hegyvonulatot képezi. Ezen márványt szakértők sokra becsülik, mivel szobrászmunkákra igen alkalmas. Nem lesz érdektelen e márványt a híres carrarai- s a régiek pároszi márványával összehasonlítani. — A carrarai márvány két fő minőségüre oszlik: az egyik első minőségű szobor-márvány, a másik Carraraban második minőségű vagy közönséges, a kereskedésben pedig blanc claire név alatt ismert fajta, kékes átlátszó színfokkal s többé vagy kevésbbé erősen jelzett erekkel, mely az első fehér márványhoz képest csak alárendelt előjvetelű. A carrarai fehér fajták (Statuario) szintén kétfélék: a) a lágy színezetű puha „Battaglio“ és b) az üveges rideg „Cres-

tola“-féleség. A „Battaglio“-féleség frisen törve legkönnyebben dolgozható fel. Lágy színezete és csekély keménysége miatt azonban, még zárt helyeken is, igen kényes a megtartása, úgy hogy az ebből készült szobrok gyakran már néhány év múlva is gipszből valóknak tetszenek. A „Crestola“-féleség ellenben a legjobb tulajdonságokkal bír. — A tyroli márvány, mint mondják, a carrarai mellé helyezhető, habár szorosan véve nem hasonlítható vele össze. Főjellege az, hogy nagyobb szemű; tiszta és tartós. Színe sárgás, gyengén átlátszó fokozattal. Sok tekintetben igen hasonlít a tyroli márvány a régiek pároszi márványához. — A Martell völgyében egy egészen durvaszemű fajta található, mely a régiek által a Naxos szigeten tört s kizárólagosan oszlopokra és egyéb építészeti díszítményekre földolgozott fajtához hasonló. — Nagyobb keménysége miatt a tyroli fehér márvány a carraraihoz képest hátrányban van, de ez ügyes kezelés mellett,

Ásvány-
és földtan!

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.